

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening
for Helsinge og Omegn

Annisse – Helsinge – Mårum – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

April 2019

Fra Ramløse telefoncentral

Inger, Svenny, Birgit, Else og Lise

Ramløse Telefoncentral

1912 – 18. april 1972

Af Gerda Andersen

Min Bedstefar Niels Petersen, Ramløse Mølle, var vel en slags bestyrer på en andelscentral, som kom under K.T.A.S, da man havde nået 20 abonnenter.

Min Bedstefar, blev ansat som Centralbestyrer i 1913 og min Bedstemor Julie passede centralen med hjælp af mine Fastre, efterhånden som de blev gamle nok. Der var fem af den + tre drenge, der havde andre gøremål.

Dengang var der nok en alarm, der kunne høres i hele huset, der har sikkert ikke været ret mange opkald pr. dag.

Min Bedstemor døjede meget af Astma, og da hun døde i 1934 og mine Fastre blev gift og flyttede hjemmefra, blev det mor der tog over. Jeg kan huske, hun førte samtaler for hver dag, ind i en stor regnskabsbog.

I 1927 var min Far Aksel Pedersen blevet gift med min Mor, som var fra Helsinge. I 1928 underskrev både min Far og Mor "tavshedsløftet" som betød, at de begge kunne betjene telefoncentralen. Jeg er født i det hus, der er håndværksmuseum i nu.

Petra og Aksel Pedersen

Jeg kan huske, at når centralen var lukket (hvor mange timer, den var åben dengang, kan jeg ikke huske) senere var den lukket på hverdage fra kl. 20,00 aften til 7,00 morgen, og på Søn- & Helligdage fra kl. 16,00 eftermiddag til kl. 8,00 morgen, hvor man så betalte ekstra for samtalerne.

Far og Mor havde alarmen nede hos sig selv, så hvis nogen ringede om natten, var det op til hovedbygningen i al slags vejr og låse sig ind til centralen, som var i Stuen ud mod vejen.

Da Far overtog centralen i 1938 (efter at min Bedstefar havde holdt 25-års jubilæum) blev der ansat en ung pige, der kunne sove i et værelse ved siden af centralen, men da var den også blevet noget større.

Samtidig byggede mine forældre deres hus hernede i byen og i 1939 flyttede vi fire + den unge pige og telefoncentralen ind her, da var der sat telefonborde op til 100 abonnementer.

På et tidspunkt fik vi så gule kuponer at skrive på, de var nummereret og der skulle absolut ikke mangle eet eneste nummer.

I 1963 kom centralen så op på det magiske tal af 300, og i samme fart, hvor de udbyggede Ramløse Central nedlagde de Annisse Central og flyttede nogle af de abonnementer derfra til Ramløse. Nu skulle centralen så være det, man kaldte for "tresidig", det vil sige K.T.A.S. overtog ansættelse og aflønning af personalet. Man skulle bestå en optagelsesprøve for at blive ansat og samtidig underskrive et tavshedsløfte. Man fik udleveret grønne kitler.

K.T.A.S. krævede en spisestue med garderobeskab, kogeplade o.s.v + egne toiletforhold. Far lavede så en tilbygning og K.T.A.S. lejede lokalerne af ham.

Vi fik nu hulkort i stedet for de gule kuponer, som nu blev brugt til tjenestesaftaler, noteringer og lign. Vi havde røde kuponer til brandalarmer.

Der blev meget kontorarbejde med tilrettelæggelse af vagter – fridage – ferie og meget andet. Det havde Far ikke lyst til. Det blev så til, at jeg ansøgte K.T.A.S. om stillingen som centralbestyrer og blev antaget 1. april 1964, samtidig med at centralen blev tresidig.

Samtidig søgte både Far og Mor om at blive Nattevagter og fik det. Nu var centralen åben døgnet rundt uden ekstrabetaling.

I 1963 havde Far 25-års jubilæum som Centralbestyrer. Det blev en stor dag med frokost for overordnede og kollegaer. Både Far og Mor opnåede at holde 40-års jubilæum, som ansat i K.T.A.S. og som tak fik de hver en guldnål i form af en telefon.

Jeg selv var med fra april 1945, da jeg var blevet konfirmeret. På et tidspunkt kom også min broder Jørgen med, da centralen voksede og der var brug for aflastning.

Faktisk blev fjerde generation, som var min datter, antaget da hun fyldte 18 år (det skulle man være når centralen var tresidig). Så på et tidspunkt arbejdede vi faktisk tre generationer sammen.

I alle årene, fra start til slut, kunne der når som helst, komme uventet besøg af en Overforstander fra Hillerød, for at kontrollere, at alt var som det skulle være. Det betød, at alle var på plads, at der ikke var noget eller nogen i centrallokalet, som ikke hørte til, og at alting var ført a'jour.

Så kom dagen, tirsdag den 18. april 1972, hvor centralen blev tavs kl. 800 om morgenen. Den var nu blevet fuldautomatisk og flyttet ned på Kjellergårdsvej.

Flyverstenen i Mårum Sogn:

Flyverstenen 2018 (Foto: Erik Larsen)

September 1944, 2. verdenskrig sætter sit præg overalt, også i Mårum. Et mosquito jagerbombefly fra Royal Canadian Air Force er på togt over Danmark med to engelske piloter ombord:

Flying officer G.J. Allin og Flying lieutenant R.H. Thomas. Flyet rammer en trætop i Gribskov og styrter ned. Begge piloter bliver dræbt, tyskerne fjerner de dræbte piloter og beslaglægger flyet inden danskerne når frem. Ingen ved i dag hvor piloterne er begravet, selv om lokalbefolkningen med præsten i spidsen forsøgte at få udleveret de dræbte eller at få yderligere oplysning om dem. Flyverstenen blev rejst allerede i juli i 1945.

Keramikvalmuen (Foto: Erik Larsen)

G.J. Allins søster Molly Pilch har besøgt flyverstenen flere gange, sidste gang i 2015 hvor hun "plantede" en rød valmue i keramik ved siden af stenen med følgende tekst: "In loving memory of my beloved brother John. Molly May 2015"

Mindesten i Helsing Sogn for tidligere Kz-fanger:

På Helsing Kirkegård finder man en mindesten for 3 gæve Helsing-borgere, der døde i tyske kz-lejre under 2. verdenskrig:

- Malermester Kamp Alfred Larsen, knap 48 år gammel
- Kommunebogholder Henry Ejner Nielsen, 22 år gammel
- Medhjælper Peter Marker, knap 18 år gammel

Ved foden af stenen ligger en plade med følgende indskrift:

“Minde over ofrene i Danmarks befrielse 1940-45. I skal aldrig blive glemt.” Derefter er citeret 1. vers af “Aldrig frejdig når du går”

Stenen er opsat på foranledning af Helsingeborgere, hvoraf flere havde været modstandsfolk under besættelsen. De stiftede en forening kaldet "Kammeraterne", og de var foregangsmænd i forbindelse med at få opsat denne mindesten.

Kilder: "Mindesmærker i Nordsjælland" Udgivet af Nordsjællands Museumsforening, redigeret af Anders Uhrskov.
Bogen om Frederiksborg Amt

Helsinge Fodbold fejrer 100-års jubilæum.

Den 25. maj 2019 kan Helsinge Fodbold fejre, at foreningen har bestået i 100 år. Man ved dog at der er blevet spillet fodbold i Helsinge allerede i 1880'erne, men ikke under organiserede forhold, man spillede på forskellige lejede arealer, hvor der kunne findes et grønt område, og det var de aktive spillere, der selv sørgede for at holde banerne i orden, og selv arrangerede kampe mod klubber fra de omkringliggende samfund.

Tanken om at dyrke sport i organiserede foreninger begynder allerede i 1861, hvor et indlæg i en avis opfordrede til oprettelse af "Skytteforeninger", hvis formål var "ved skydning, idræt og andet kulturelt virke at fremme det folkelige foreningsarbejde."

Også i Helsinge blev der oprettet en skytteforening, som siden blev organiseret i FASG & I som 35. Kreds. I maj 1919 blev der oprettet en ny forening med navnet "Helsinge Idrætsforening", hvor man dyrkede fri idræt og også spillede fodbold.

Foreningens bestyrelse kom til at bestå af nogle af byens erhvervsdrivende, og man måtte stadig selv sørge for baner og modstandere. Man lejede bl.a. et areal fra gården Bøgelund, Østergade 66, lige øst for jernbanen i Helsinge, der lå ca. der hvor gymnasiet ligger i dag.

I 1937 havde Helsinges Idrætsforening fået rejst så mange penge, at man kunne købe et areal ved Mølledammen i Helsinges, og den første fodboldbane, dog uden omklædningsrum, blev indrettet på Idrætsvej, hvor hallen ligger i dag.

Skytteforeningen under FASG & I samt Helsinges Idrætsforening levede side om side i Helsinges, indtil maj 1944, hvor Helsinges Idrætsforening fejrede sit 25-års jubilæum med en masse sportsaktiviteter hver dag i en uge. Herefter tog den daværende formand for FASG & I 35. kreds, Peter "Landager" Jensen kontakt til den daværende formand for Helsinges Idrætsforening, Mejeriejer Hans E. Høg, og foreslog en sammenlægning af de to foreninger. Der blev nedsat et udvalg bestående af 3 medlemmer fra hver forening, og allerede i oktober 1944 kunne man holde stiftende generalforsamling på Helsinges Kro for den nye forening "Helsinges Skytte- og Idrætsforening" med Mejeriejer Hans E. Høg som formand for den nystiftede forening. Det er også under dette navn, forkortet til "HSI" at vi kender foreningen i dag.

1940-FASG & I på Bøgelunds mark, Østergade. Helsinges

Ved sammenlægningen kom HSI til at bestå af følgende afdelinger: Skytter – Badminton - Håndbold - Gymnastik – Fodbold – Atletik. Da det kun er fodboldafdelingen, der blev stiftet i 1919, er det også kun fodboldafdelingen, der fejrer 100-års jubilæum i 2019.

Tinghuset i Helsinge

Mangeårigt hjemsted for retten i Kronborg Vestre Birk.

Uddrag og fakta er hentet fra bogen "Kronborg Vestre Birk", skrevet i anledning af 100-års jubilæum for Tinghuset i Helsinge.

Tinghuset Helsinge - Postkort ca. 1920

Indtil midten af 1800-tallet var Danmarks retskredse inddelt i birk, og en birkedommer stod for at idømme folk den rigtige straf for deres forseelser. Helsinge og omegn hørte dengang under Kronborg Birk. Da folketallet op imod 1840-50 steg hurtigt i den nordøstlige del af Sjælland, blev Kronborg Birk en forholdsvis folkerig retskreds, og da kredsen samtidig dækkede et stort geografisk område, blev det fra højere sted bestemt, at kredsen måtte deles i to.

Den 18. juni 1848 udsteder Justitsministeriet besked om at dele Kronborg Birk i 2 jurisdiktioner således:

- Kronborg Østre Birk, bestående af Tikøb Pastorat samt Asminderød, Grønholt og Nødebo Sogne.
- Kronborg Vestre Birk, bestående af sognene Esbønderup, Søborg, Gilleleje, Græsted, Mårum, Helsing, Valby, Ramløse, Annisse, Vejby, Tibirke og Blistrup.

Grænsen mellem Østre og Vestre Birk blev fastlagt til at gå langs skovlinjen mellem Nødebo og Esbønderup, og for hvert af de to nye birke blev det bestemt, hvor birkedommeren skulle bo.

Ved kongelig resolution af 31. oktober 1848 bliver det bestemt, at birkedommeren for Østre Birk skal have bopæl i Fredensborg, samt at birkedommeren for Vestre Birk skal have bopæl i Helsing by eller i dennes nærhed. I Vestre Birk bliver den første birkedommer C.P.N Petersen, som kommer fra Holbæk, hvor han tidligere har været borgmester samt by- og rådhus skriver.

Den første tingdag i Kronborg Vestre Birk blev afholdt den 13. februar 1849. Man kunne dog ikke leve op til resolutionen om at tingdagen skulle holdes i Helsing, da der ikke fandtes lokaler, som var egnede til formålet. Derfor blev mødet afholdt på det gamle tingsted på Esrum Kloster, hvor lokalerne var til rådighed. I 1853 lykkedes det at indrette egnede retslokaler på gården "Kongensgave" i Helsing, der på det tidspunkt var ejet af Fabrikant Rundin, og den 25. november 1853 startede politiretten på gården, som herefter blev betragtet som Birkedommergård. Allerede efter delingen af Kronborg Birk stod det klart, at hver af de to nye retskredse måtte have deres eget tinghus. Der gik dog

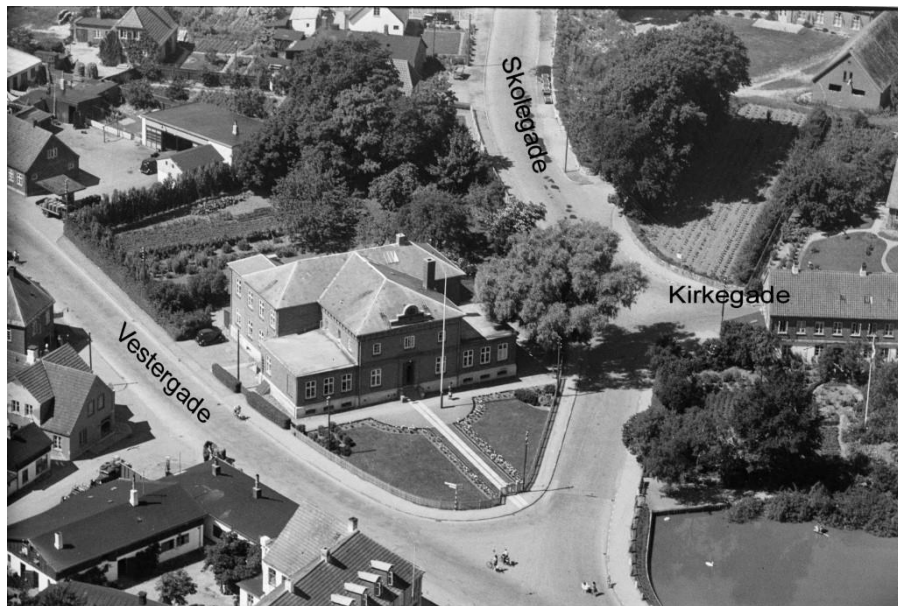
Kongensgade 1946 - Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek

nogen tid, da der først skulle udarbejdes tegninger og ikke mindst skaffes økonomiske midler til at bygge for. Der gik flere år med at lave tegningerne og at skaffe pengene, men i 1856 var tiderne blevet bedre, og priserne gjorde, at det blev muligt at påbegynde at bygge et tinghus i Helsingør. Byggeriet blev startet i 1857 og i juni 1858 stod tinghuset i Helsingør klar til at blive taget i brug. Den 8. juni 1858 blev det første retsmøde afholdt i den nye bygning i Helsingør.

Helsingør havde fået et tinghus, der efter 160 år stadig står centralt i Helsingør som et flot monument om datidens byggekunst. I Fredensborg blev opført et tinghus for Kronborg Østre Birk efter de samme tegninger, som blev anvendt i Helsingør.

Januar 1958 besluttede en samling borgere i Helsingør at nedsætte en komité, der havde til opgave at finde en måde at fejre retskredsen og tinghusets 100-års jubilæum. Der blev besluttet to tiltag:

1. at der på selve dagen for det første retsmøde, den 8. juni, skulle holdes en fest
2. at der skulle udarbejdes en bog om retskredsens historie.

Tinghuset 1946 . Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek

Festen blev afholdt på 100-årsdagen for det første retsmøde, den 8. juni, og med økonomisk støtte fra mange sider blev der udarbejdet en bog af Arkivar, Dr. Gunnar Olsen med titlen "Kronborg Vestre Birk". Fra denne bog er inspiration til nærværende artikel hentet.

Samtidig med at der var retssal i bygningen, har den også i mange år tjent som hjemsted for Helsingør Politi. I vor tid er retssystemet lavet om, og der er færre retskredse i Danmark. Tinghuset i Helsingør tjener ikke længere som retskredsens

centrum. I dag er både retten og politiet ikke længere i bygningen, som i stedet er overtaget af Gribskov Kommune, der p.t. anvender bygningen samt de tilbyggede sidebygninger til kommunens frivillighedscenter og administration, mens det overvejes, hvad bygningen fremover skal anvendes til.

Skrevet af Willy Larsen og Erik Larsen, april 2018

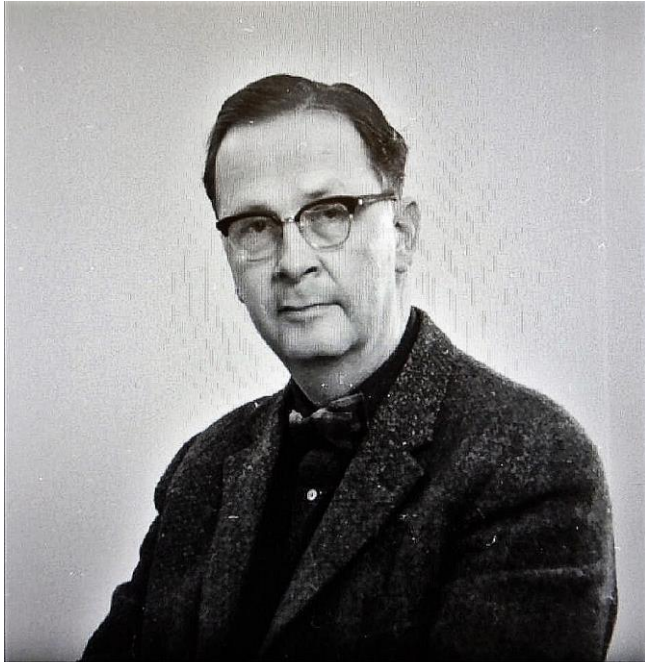
Læge-ambulance-ordning i 1950erne og 60erne i Vejby-området

For mange år siden skete der en hændelse i Rågeleje, hvor en ung mand druknede, men blev genoplivet af en tilfældig forbigående sygeplejerske. Desværre døde den unge mand igen i den tilkaldte ambulance på vej til sygehuset.

Denne hændelse fik en lokal læge med praksis i Vejby til at kritisere den måde, hvor man dengang foretog transporten af patienter fra ulykkessted til sygehus. Dengang gjaldt det om at komme hurtigst muligt til sygehuset, uden at der blev foretaget nogen egentlig livreddende behandling af patienten undervejs.

Denne kritik gjorde, at Zone-Redningskorpset (ZR) i Helsingør, der ikke havde været involveret i Rågeleje-hændelsen, fik en aftale i stand med pgl. læge: Gunnar Lemming-Christensen, der havde sin praksis på Tisvildevej 8 fra 1934, men flyttede, i 1942 til Tisvildevej 14.

Aftalen var såre enkel, når en alarm om en badeulykke eller anden ulykke i Vejby-området indløb til ZR, blev der straks telefoneret til lægen i Vejby, der så med sin lægetaske kørte i sin egen bil til ulykkesstedet, hvortil han oftest ankom før ambulancen fra ZR.

Læge Lemming Christensen

Da ZR i Helsingør fik radio i deres køretøjer i start 60'erne, blev der også, i 1962, installeret en radio i lægens bil.

Andre ZR-stationer havde også ordninger med praktiserende læger. Var der f.eks. langt til sygehuset, gjorde ambulancen stop ved en lægebolig, så patienten kunne få en første lægebehandling inden kørslen fortsatte mod sygehuset.

Fortalt af Vilhelm Pedersen

Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen

mail: info.lofoheom@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard – Tlf. 20121577

Mail: finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen – mail: birkedal13@gmail.com

Hjemmeside:

www.lokalhistorisk-helsingø-omegn.123hjemmeside.dk

Facebook: Lokalhistorisk Forening Helsingø Omegn

Toglerupgård, Helsingø Kro og Gadekæret

Foto fra Gribskov Arkiv (Beskåret)

Læs om brdr. Rundin og deres tid i Helsingø i næste nummer af "De Syv Sogne" i august 2019.